

Krzysztof Ciemcioch
Politechnika Łódzka

Mobilność w sieci.

Relacje – Bezpieczeństwo – Rozwój

Sprawozdanie z konferencji, „Mobilność w sieci. Relacje – Bezpieczeństwo – Rozwój”, Gdynia, 1-3.12.2016.

W pierwszych dniach grudnia w gdyńskim Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym odbyła się pierwsza edycja Międzynarodowej Konferencji pt. „Mobilność w sieci. Relacje – Bezpieczeństwo – Rozwój”, zorganizowanej przez Fundację DBAM O MÓJ Z@SIĘG oraz Miasto Gdynia we współpracy z Uniwersytetem Gdańskim i Pomorskim Kuratorium Oświaty.

Jako główne cele konferencji organizatorzy wskazali m.in.: prezentację wyników badań na temat nałogowego korzystania z telefonów komórkowych przez młodzież w Polsce prowadzonych przez FUNDACJĘ DBAM O MÓJ Z@SIĘG; podsumowanie innowacyjnego eksperymentu społecznego POZ@ SIECIA; podkreślenie roli i znaczenia relacji międzyludzkich w społeczeństwie cyfrowym; opis innowacyjnych rozwiązań w zakresie wykorzystania mediów cyfrowych w życiu codziennym; określenie potencjalnych kierunków zmian w zakresie funkcjonowania człowieka w życiu społecznym w kontekście szybkiego rozwoju technologicznego; zwrócenie uwagi na niebezpieczeństwa wynikające z nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych oraz stworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń przedstawicieli świata nauki, biznesu, organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego¹. Konferencję otworzył wiceprezydent Gdyni Bartosz Bartoszewicz. Do uczestników zwrócili się również Prorektor ds. Kształcenia Uniwersytetu Gdańskiego prof. UG, dr hab. Anna Machnikowska oraz Prezes FUNDACJI DBAM O MÓJ Z@SIĘG dr Maciej Dębski pracujący w Instytucie Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa UG.

Tematem przewodnim pierwszego dnia były „Relacje międzyludzkie w świecie cyfrowym”. Wykład plenarny zatytułowany „Dlaczego Facebook nie zastąpi ci przyjaciela?” wygłosił prof. Bogdan Wojciszke z Uniwersytetu SWPS, znany z licznych badań na temat spostrzegania i oceny ludzi, dynamiki bliskich związków uczuciowych, psychologii władzy, postawy Polaków wobec przekształceń własnościowych, produktywności i godności jako wartości etycznych współczesnego społeczeństwa polskiego. Profesor omawiał powody dla których ludzie używają

¹ <http://mobilityinnet.com/o-konferencji/> [dostęp: 01.12.2016].

Facebooka. Wskazał również na badania sugerujące, że częste używanie mediów społecznościowych może być przyczyną samotności osób o obniżonych kompetencjach społecznych. Facebook bowiem pozornie pomaga odnaleźć „wirtualnych” przyjaciół, ale nie są oni w stanie zastąpić tych prawdziwych w codziennej rzeczywistości, gdzie bardzo ważne jest wsparcie emocjonalne związane z kontaktem bezpośrednim. Swoje wystąpienie zakończył wymownym stwierdzeniem: „Facebook Cię nie przytuli”, które stało się punktem wyjścia interesującej dyskusji.

Po wykładzie plenarnym rozpoczął się panel ekspertów zatytułowany „Jedna relacja na wiele sposobów. Szanse i ryzyka w używaniu nowych kanałów informacji”. Pierwszym ekspertem był prof. Mirosław Filiciak, który zajmuje się wpływem mediów cyfrowych na uczestnictwo w kulturze. W swoim wystąpieniu pt. „Media. Relacje. Tożsamość”, przybliżył uczestnikom procesy, jakie zachodzą wśród młodzieży korzystającej z telefonów komórkowych oraz mediów społecznościowych. Ukazał też przepaść międzypokoleniową związaną z brakiem wzorców bycia „cyfrowym rodzicem”, manifestującą się m.in. nieumiejętnym wytyczaniem granic między tym, co właściwe, a potencjalnie ryzykowne. Kolejnym ekspertem była dr Aleksandra Piotrowska, która prowadzi badania dotyczące determinantów funkcjonowania pamięci człowieka, wyznaczników dojrzałości szkolnej dziecka i jego funkcjonowania w szkole oraz wpływu temperamentu człowieka na jego funkcjonowanie społeczne. Przedstawiła wykład pt. „Skutki rozwojowe obecności urządzeń mobilnych w życiu małego dziecka”. Opisała w nim zadania rozwojowe okresu niemowlęctwa i wczesnego dzieciństwa oraz poddała analizie przyczyny atrakcyjności urządzeń cyfrowych oraz ich wpływ na rozwój dzieci. Trzecim ekspertem w tym dniu był dr Grzegorz Ptaszek, który wygłosił wykład pt. „Style wychowania w rodzinie, a użytkowanie mediów przez dzieci i młodzież”. Referent opisywał style wychowania oparte na życzliwości i kontroli oraz ich wpływ na użytkowanie mediów przez dzieci i młodzież. Ukazał strategie i typy mediacji rodzicielskiej, na które mają wpływ m.in. wysokość dochodu i wykształcenie rodziców. Po ostatnim wykładzie rozpoczęła się dyskusja, która została zapoczątkowana pytaniem: „Co wybrać – bezpieczeństwo czy wolność w cyfrowej rzeczywistości?” Do debaty przyłączyli się uczestnicy konferencji zadając pytania do ekspertów lub przedstawiając własny punkt widzenia.

Po panelu ekspertów rozpoczął się wykład dodatkowy, ostatni w tym dniu konferencji, zatytułowany: „Jeśli nie wiesz, dokąd zmierzasz, to żaden zasięg Ci nie sprzyja”. Mgr Arkadiusz Napelski, który próbuje dotrzeć do każdego młodego człowieka w Polsce z przesłaniem, że „praca, która przyniesie mu najwięcej korzyści to ta, która będzie jego pasją, do której jest stworzony i w której widzi największy sens”. Opowiadał o zajęciach, jakie prowadzi z młodzieżą, podczas których przekonuje, że nie warto się zamykać w sieci po niepowodzeniach. Należy szukać odwagi w sobie, uwierzyć w siebie i we własne możliwości.

Tematem przewodnim drugiego dnia konferencji było „Bezpieczeństwo korzystania z mediów cyfrowych”. Wykład plenarny pt. „How might we develop technology that doesn't exploit but supports us?” wygłosił Alexander Steinhart, którego pasją jest technologia oraz przemiany społeczne. Obecnie jako współtwórca aplikacji OFF-TIME odpowiada za organizację i koordynację badań z pogranicza psychologii i technologii. OFF-TIME jest aplikacją stworzoną z myślą o wszystkich, którzy chcą przejąć kontrolę na własnym życiu i uwolnić się od kompulsywnego używania mediów cyfrowych. Autor zalecał racjonalne korzystanie z technologii, które pozwolą rozwijać i wspierać działania zawodowe i osobiste.

Po wykładzie rozpoczął się panel ekspertów zatytułowany „Bezpieczni i odpowiedzialni. O czym należy pamiętać korzystając z mediów cyfrowych?”. Jako pierwsza głos zabrała dr Magdalena Kamińska, której zainteresowania naukowe koncentrują się wokół cyberkultury, oraz archeologii i genologii mediów audiowizualnych. W wykładzie pt. „Bańki, puście nas! Kulturowe i społeczne zagrożenia związane z rosnącą rolą tzw. baniek filtrowych (*filter bubbles*) w komunikacji komputerowo zapośredniczonej” przybliżyła mechanizmy manipulowania internautami. Wyszukiwanie w sieci opiera się obecnie na algorytmach, które działają na zasadzie wcześniejszych wyszukiwań i je personalizują. W ten sposób internauci tracą możliwość swobodnego poruszania się po sieci oraz dostęp do informacji, co zagraża ludzkiej sprawczości i podmiotowości. Kolejny wykład pt. „Odpowiedzialne wykorzystanie nowoczesnych technologii w szkole” przedstawiła mgr Monika Kończyk. Wieloletnie doświadczenia zawodowe skłoniły prelegentkę do refleksji na temat używania nowoczesnych urządzeń mobilnych w szkołach przez uczniów. Urządzenia te zarówno mogą służyć jako źródło informacji, ale również mogą stać się narzędziem do wyrządzenia krzywdy innym. Trzecim prelegentem był Lech Wikaryjczyk, który wygłosił wykład pt. „Uczeń kontra nauczyciel. Czy i komu tak naprawdę zagraża Internet?”. Mówił on o szybko zmieniających się warunkach życia oraz o codziennym wykorzystaniu nowych technologii. Konkluzją wykładu było stwierdzenie, że powszechny dostęp do urządzeń mobilnych powinien być wykorzystany przez szkoły w procesie edukacji przy współpracy uczniów z nauczycielami. Ostatni wykład w tym panelu pt. „Pokolenia interaktywnych ekranów – kompetencje do uczestnictwa w (cyfrowej) kulturze” wygłosił dr Grzegorz Stróża. Porównywał on dwa pokolenia, które pojawiły się już po rozpowszechnieniu internetu: pokolenie rocznik 1995 (edycja Windows 95) zwane przez badaczy „pokoleniem Z” oraz pokolenie rocznik 2010 (premiera iPada) zwane „pokoleniem Alfa”. Oba pokolenia obejmują tzw. cyfrowych tubylców, których rzeczywistość poszerzona jest o medialne, cyfrowe przestrzenie. Przedstawiciele tych pokoleń używają takich form przekazu, serwisów oraz aplikacji, które są aktualnie modne, ale nie wykorzystują w pełni nowych technologii i narzędzi komunikacji. Panel zakończył się dyskusją z udziałem wszystkich uczestników.

Ostatnim akcentem drugiego dnia konferencji był wykład dodatkowy pt. „Fonoholizm – nowe wyzwanie dla szkolnej profilaktyki uzależnień”, który przedstawił dr Maciej Dębski. Prelegent zaprezentował i omówił wyniki badań przeprowadzonych wśród ponad 22 tysięcy uczniów z 700 szkół z terenu całej Polski, poświęconych zjawisku fonoholizmu – nałogowego korzystania z telefonów komórkowych. Przedstawione wyniki jednoznacznie wskazują, że w polskiej szkole konieczna jest profilaktyka e-uzależnień.

Tematem przewodnim ostatniego dnia konferencji był: „Rozwój mediów cyfrowych”. Wykład plenarny pt. „Risks and side effects of digital information technology” wygłosił prof. Manfred Spitzer. Zdaniem prelegenta intensywne korzystanie z mediów cyfrowych prowadzi do zaniku samodzielnego myślenia oraz – w konsekwencji – do zakłócenia uwagi i orientacji przestrzennej oraz pogarszania się wyników w nauce. Nadmierne korzystanie z mediów może również prowadzić do samotności, bezsenności, problemów z koncentracją, depresji oraz uzależnienia. Bezpośrednio po wykładzie plenarnym zaprezentowane zostały wyniki badań pt. „Nałogowe korzystanie z telefonów komórkowych. Szczegółowa charakterystyka fonoholizmu w Polsce” wraz z rezultatami eksperymentu społecznego POZ@ SIECIĄ (raport z badań został wręczony wszystkim uczestnikom konferencji, można go również pobrać ze strony internetowej: <http://dbamomojzasieg.com/publikacje-raporty/>). O komentarz do wyników poproszony został prof. Manfred Spitzer, który był pod wielkim wrażeniem badań. Na zakończenie uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań i dyskusji z gościem.

Po krótkiej przerwie rozpoczął się ostatni panel ekspertów pt. „Pomiędzy strachem a utopią. Znaczenie mediów cyfrowych w wychowaniu i rozwoju dzieci i młodzieży”. Jako pierwsza głos zabrała mgr Marta Borkowska-Bierć, która wygłosiła wykład pt. „Czy można być i autorytetem i kumplem? Wnioski z wywiadów z rodzicami przeprowadzonych w ramach eksperymentu POZ@ SIECIĄ”. Prelegentka przytoczyła kilka interesujących przykładów na to, jak wyglądało życie w rodzinie przed eksperymentem i jak się zmieniło po jego zakończeniu (eksperyment polegał na całkowitym odcięciu się od urządzeń cyfrowych i od sieci na 72 godziny). Kolejne wystąpienie pt. „Rozwój młodych ludzi a internet. Co wiemy po 15 latach badań?” wygłosił prof. Jacek Pyżalski. Autor przedstawił badania dotyczące wykorzystania internetu oraz urządzeń mobilnych przez młodych ludzi. Nowe technologie niosą ze sobą szereg dobrodziejstw, ale stają się także źródłem zagrożeń. Jednym z nich jest *cyberbullying*, czyli przemoc za pośrednictwem mediów elektronicznych. Prelegent omawiał liczne przykłady niebezpiecznych sytuacji oraz przedstawiał wyniki własnych badań. Jako trzeci swój wykład pt. „Szkoła na nowe czasy” przedstawił dr hab. Lech Mankiewicz. Prelegent próbował odpowiedzieć na pytanie, czy nie powinniśmy wymyślić szkoły na nowo? Mówił o zmieniających się warunkach w szkołach, przede wszystkim pod względem dostępności do technologii, która już jest obecna w każdej

dziedzinie życia. Ostatnie wystąpienie w panelu ekspertów pt. „Wielozmysłowe poznawanie świata, czyli o tym, dlaczego dziecko bogate, to dziecko bogate w doświadczenia” wygłosiła dr Marzena Żylińska. W trakcie wykładu prelegentka mówiła o tym, jak młode pokolenia uczą się i przyswajają wiedzę oraz jak zachowują się ich mózgi. Interesującą prezentację autorka zakończyła stwierdzeniem, że nie chodzi o to, co dziecko robi, siedząc przed komputerem, ale to, czego w tym czasie nie robi. Panel zakończył się krótką debatą. Uczestnicy chętnie zadawali pytania i prowadzili dialog z ekspertami.

Ostatnim elementem konferencji był wykład dodatkowy pt. „Zabłąkani w e-topii. Podróże *homo sapiens* poprzez rzeczywistość wirtualną, rozszerzoną i hybrydową”, który przedstawiła mgr Magda Gacyk. Autorka wskazała zalety i zagrożenia, jakie niesie ze sobą rzeczywistość wirtualna. Według prelegentki wielu młodych ludzi ogarnęła – granicząca z uzależnieniem – pasja bycia w wirtualnej przestrzeni. W tej sytuacji należy zwracać szczególną uwagę na edukację, by młodzi ludzie potrafili dostrzec granicę pomiędzy światem rzeczywistym a wirtualnym. Ucieczka od rzeczywistości daje poczucie swobody oraz iluzję pozbycia się problemów, ale trudno przewidzieć, jaki będzie to miało wpływ na społeczeństwo oraz jakie będą konsekwencje psychologiczne i socjologiczne przebywania w wirtualnym otoczeniu?

Zainteresowanie konferencją było bardzo duże – na wykładach i panelach ekspertów w ciągu wszystkich trzech dni zawsze była pełna sala, a uczestnicy chętnie podejmowali dyskusję w trakcie debat. Rozmowy toczyły się również w kulisach, w czasie przerw między wykładami. Widać było, iż temat konferencji zaproponowany przez organizatorów jest bardzo ciekawy. Rola urządzeń mobilnych w życiu człowieka, w szczególności w sferze edukacji, zdrowia oraz kultury jest bardzo ważna w dzisiejszym, cyfrowym świecie. Bez wątplenia dobrze byłoby, gdyby konferencja odbywała się cyklicznie i przyciągała wielu znakomitych naukowców, badaczy nowych technologii i ich wpływu na życie ludzi.